

України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» врегулювало лише першочергові проблеми внутрішньо переміщених осіб (наприклад, узаконення їхнього статусу). Однак, держава повинна не лише вести облік переселенців, але й достеменно знати та вирішувати проблеми внутрішньо переміщених осіб.

Натомість, зволікання з активними діями по вирішенні гострих соціальних проблем внутрішньо переміщених осіб може призвести не лише до погіршення їхнього становища, але й загострення політичної ситуації в Україні – до виходу з-під контролю влади.

Тому владні організаційно-управлінські рішення щодо даної категорії населення повинні бути гнучкими, своєчасними, адекватними потребам і умовам в яких опинились внутрішньо переміщені особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беззуб І. Урегулювання правового становища внутрішньо переміщених осіб на території України / І. Беззуб // Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів «Громадська думка про правотворення». – 2014. – № 21 (79). – С. 10-20.
2. Динаміка внутрішніх переміщень в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unhcr.org.ua/en/?option=com_content&view=article&layout=edit&id=1293. – Заголовок з екрана.
3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20.10.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>. – Заголовок з екрана.
4. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Заголовок з екрана.
5. Тищенко Н.І. Внутрішньо переміщені особи в Україні як проблема сьогодення / Н.І. Тищенко, Б.Ю. Піроцький // Молодий вчений. – 2014. – № 10 (13). – С. 124-126.

Ковалковська І.

Науковий керівник – проф. Поліщук В. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЄДНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У АВСТРАЛІЇ

Формулювання проблеми дослідження. Кожна держава сформувала притаманні лише їй аспекти та особливості соціальної роботи та підготовки фахівців соціальної сфери. Підготовка соціальних працівників в Україні перебуває на етапі активного становлення та реформування, що потребує вивчення зарубіжного досвіду підготовки фахівців соціальної сфери.

Соціальна робота, як вид професійної діяльності, в Австралії сформувалася в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. [3, с. 333-334]. Професійна підготовка фахівців у галузі соціальної роботи розпочалася в Австралії у 1929 р. відкриттям курсів з підготовки соціальних працівників. У 1939 р. в країні вже існувало п'ять навчальних закладів з підготовки соціальних працівників [8].

Сучасний етап розвитку системи соціальної освіти в Австралії характеризується постійним підвищенням якості освітніх програм та їх кількості.

Сучасна система підготовки соціальних працівників в Австралії вирізняється своєю самобутністю, заснуванням координаційного органу у галузі підготовки фахівців з соціальної роботи (Асоціації Соціальних Працівників Австралії); прийняттям загальних стандартів підготовки відповідних фахівців; зростанням кількості навчальних закладів у системі соціальної освіти; розширенням та збільшенням кількості спеціальностей та спеціалізацій [7].

У зв'язку з вищевикладеним набуває актуальності дослідження досвіду підготовки соціальних працівників в Австралії, зокрема поєднання спеціальностей та спеціалізацій.

Метою статті є дослідження особливостей поєднання спеціальностей та спеціалізацій у процесі професійної підготовки соціальних працівників у Австралії.

Виклад основного матеріалу. Система професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії є наскрізною та різнорівневою. Вона побудована за принципом неперервної освіти, що дозволяє фахівцям удосконалювати свої професійні знання, вміння і навички; підвищувати рівень кваліфікації; оволодівати новими спеціальностями на основі вже отриманого освітньо-кваліфікаційного рівня; соціальним установам моніторити рівень професійної компетентності працівників [7].

Встановлено, що структурними компонентами неперервної професійної підготовки соціальних працівників в Австралії є: допрофесійна підготовка, різнорівнева професійна підготовка, що включає бакалаврат, магістратуру, докторантуру та післядипломну освіту [4].

Професійну підготовку соціальних працівників в Австралії здійснюють Школи з підготовки соціальних працівників, які є підрозділами університетів [2, с. 187].

Розглянемо детальніше особливості трьохрівневої системи підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії.

На відміну від інших країн світу у Школах соціальної роботи освітньо-кваліфікаційних рівень бакалавра може бути чотирьох типів:

– базовий освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра (Basic or Pass Bachelor Degree), що передбачає чотирирічне навчання в університеті або його підрозділі на денній формі навчання та восьмирічне – на заочній для отримання диплому бакалавра із спеціальності «Соціальна робота» (Social Work);

– освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра з відзнакою (Bachelor Honours Degrees) за умови навчання протягом п'яти років на стаціонарній формі навчання і до десяти – на заочній. Останній рік навчання передбачає спеціалізацію і проведення дослідження з оформленням результатів у вигляді письмової наукової роботи із спеціальності «Соціальна робота». Зазвичай, студенти, які навчаються за бакалаврськими програмами з соціальної роботи з відзнакою, планують продовжити навчання у магістратурі;

– комбінований або подвійний освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра (Combined or Double Degree), який пропонують окремі вищі навчальні заклади Австралії, що передбачає отримання диплома бакалавра із основної та додаткової спеціальностей. Таку спеціальність ще називають спареною;

– прискорений або інтенсивний освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра (Accelerated, Graduate or Intensive Bachelor Degree), який передбачає двохрічний курс підготовки із спеціальності «Соціальна робота» на основі вже наявного диплому бакалавра [1].

Головною метою освітньо-професійних програм бакалаврату є підготовка соціальних працівників загальної спеціальності – бакалавр соціальної роботи із врученням відповідного диплома. У процесі практичної діяльності у соціальній установі випускники бакалаврських програм отримують спеціалізацію.

Така типізація бакалаврату дозволяє забезпечити максимальні можливості для навчання, професійного зростання та саморозвитку майбутніх фахівців, надає право вибору відповідно до бажань, рівня знань, умінь та навиків студента.

Окремі вищі навчальні заклади Австралії з підготовки соціальних працівників, окрім базового, дають можливість навчатися за програмами комбінованого або подвійного освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, який передбачає отримання диплома бакалавра соціальної роботи та однієї допоміжної спеціальності, таких наприклад як «Мистецтво і соціальна робота», «Соціальна робота і право», «Соціальна робота і психологія», «Соціальна робота і соціальні науки», «Соціальна робота і теологія», «Соціальна робота і соціальне планування», «Соціальна робота і медичні науки» [1].

Підготовка за програмами комбінованого або подвійного освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра відрізняється від базового освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра змістом, кількістю кредитів та вивченням не тільки дисциплін соціального спрямування, але й предметів додаткової спеціальності [5]. Після закінчення навчання за програмами подвійного освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра випускникам вручають диплом бакалавра з соціальної роботи та додаткової спеціальності.

Що ж стосується професійної підготовки соціальних працівників освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, то вона здійснюється за освітньо-професійними програмами, що функціонують у десяти Школах соціальної роботи [6]. В Австралії, згідно освітньо-кваліфікаційної характеристики, рівень магістра з соціальної роботи може бути двох типів:

– освітньо-кваліфікаційний рівень магістра-практика (coursework Master Degree program), який можна отримати в результаті вивчення запланованих навчальним планом дисциплін та підготовки і захисту курсової роботи на тему свого дослідження (курсозна робота в Австралії прирівнюється до магістерської в Україні). Термін навчання за освітніми програмами, що

передбачають отримання диплома магістра-практика у Школах соціальної роботи Австралії становить 1–2 роки і може змінюватися залежно форми навчання (денна, заочна, дистанційна або інтенсивна). Обов'язковою вимогою для вступників у магістратуру є наявність диплома бакалавра з соціальної роботи, диплома бакалавра із спареної спеціальності або диплома бакалавра за спорідненою програмою професійної підготовки, за умови, що 50% з усіх набраних під час навчання кредитів відводились на вивчення дисциплін соціального спрямування;

– освітньо-кваліфікаційний рівень магістра-науковця (research Master Degree program) передбачає вивчення певної кількості навчальних дисциплін, проведення наукового дослідження і написання науково-дослідної роботи, на що відводиться 2 роки навчання на стаціонарному відділенні та 3-4 – на заочному. Право вступу у магістратуру для отримання рівня магістра-науковця мають власники дипломів бакалавра з відзнакою з соціальної роботи або суміжних дисциплін. Даний освітньо-кваліфікаційний рівень є базовим для подальшого навчання у докторантурі [1].

У сучасних умовах Школи соціальної роботи Австралії пропонують широкий вибір спеціалізацій для магістрантів у процесі їх навчання у магістратурі, а саме:

- соціальна робота з індивідами, групами і сім'ями;
- соціальний менеджмент;
- дитяча і сімейна терапія;
- соціальна робота у громаді;
- менеджмент міжкультурних конфліктів;
- клінічна соціальна робота;
- соціальна робота у медичній сфері;
- соціальна робота у сфері управління;
- соціальний захист;
- соціальний менеджмент;
- соціальна робота у сільській місцевості та ін.[1].

Випускнику магістратури за умови успішної здачі усіх підсумкових робіт присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр-практик з соціальної роботи», «Магістр-науковець з соціальної роботи» або «Магістр-практик з філософії» із спеціальності «Соціальна робота» із зазначеною спеціалізацією [9].

Отже, програми підготовки на рівні магістратури дають магістрантам можливість обрати практичну сферу застосування своїх знань, умінь і навиків чи присвятити себе дослідженням соціальних проблем, збагачувати попередні здобутки поколінь в сфері соціальної роботи, навчати майбутніх фахівців соціальної сфери.

Завдяки існуванню значної кількості магістерських програм різного діапазону спеціалізації Школи соціальної роботи Австралії забезпечують широкі можливості працевлаштування випускників магістерських програм.

Уся система підготовки соціальних працівників побудована на принципах гуманізму, вільного вибору, що забезпечує максимальне задоволення та ефективне здійснення соціальної роботи у всіх сферах життя.

Система підготовки фахівців соціальної роботи на рівні докторантури має на меті підготовку вчених (дослідників, науковців), здатних розвивати теоретичні і практичні засади соціальної роботи.

Освітньо-кваліфікаційний рівень доктора у Школах соціальної роботи Австралії може бути двох типів:

- освітньо-кваліфікаційний рівень доктора з дослідження що присвоюється за
- умови проведення дослідження в одній із сфер діяльності соціальної роботи із врученням диплома Доктора філософії із зазначенням спеціалізації у соціальній роботі;
- професійний освітньо-кваліфікаційний рівень доктора, що передбачає проведення професійного дослідження та написання докторської дисертації з певної галузі соціальної роботи із врученням диплома Доктора соціальної роботи [10; 11].

Головним принципом неперервної освіти в Австралії є наявність післядипломної освіти. У сучасних умовах в Австралії спостерігається значний прогрес в організації системи післядипломної освіти, що проявляється в належному функціонуванні дипломної,

кваліфікаційної та індивідуальної підготовок. Все більше соціальних працівників працюють над вдосконаленням своїх професійних знань, умінь і навиків або здобуваються нову спеціалізацію в системі післядипломної освіти.

Висновки. Отже, підсумовуючи, зазначимо, що в Австралії сформувалася ефективна структура професійної підготовки соціальних працівників, що включає: допрофесійну підготовку, вищу освіту з трьома рівнями навчання (бакалаврат, магістратура і докторантура) та післядипломну освіту.

Важливе значення у підготовці соціальних працівників в Австралії відіграє інтегративний і міждисциплінарний характер її організації та практична підготовка.

Гармонійне поєднання спеціальності «Соціальна робота» з різноманітними спеціалізаціями дозволяє максимально задовольнити потреби суспільства в висококваліфікованих спеціалістах з соціальної сфери.

Для України є позитивним вивчення такого досвіду, адже, в сфері освіти і підготовки соціальних працівників залишається ще чимало проблем, зокрема проблема відсутності спеціалізацій спеціальності «Соціальна робота» на усіх освітньо-кваліфікаційних рівнях та їх адекватного нормативно-правового регулювання, тому раціональне використання австралійського досвіду дасть можливість вирішити хоча б частину з них.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Слезанська Г. І. Професійна підготовка соціальних працівників у вищих
2. навчальних закладах Австралії : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Слезанська Ганна Іванівна. – Тернопіль, 2011. – 230 с.
3. Обучение практике социальной работы. Международный опыт и перспективы / [под
4. ред. М. Дозла и С. Шардлоу]. – М. : Аспект Пресс, 1997. – 223 с.
5. Основы социальной работы : учебник / [отв.ред. П. Д.Павленок]. – М. :
6. ИНФРА-М, 1998. – 368 с.
7. Australian Social Work [Електронний курс]. – Режим доступу : –
8. http://www.aasw.asn.au/publications/aust_socialwork/index.htm. – Загол. з екрану. – Мова англ.
9. Australian Government. Accommodation: aged care home [Електронний ресурс] –
10. Режим доступу : – <http://www.agedcareaustralia.gov.au/internet/agedcare/publishing.nsf/content/description+of+community+care+service+types>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
11. Australian Association for Social Work & Welfare Education. A Handbook for
12. Field Educators in Social Work and Social Welfare. The Field Educator Manual Project Group, Charles Sturt University – Riverina, 1991. – 102 p.
13. Australian Association of Social Workers. Studying social work [Електронний
14. ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.aasw.asn.au/careers-study/studying-social-work>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
15. Boas P. Social work in Australia. Responses to changing context / P. Boas,
16. J. Crawley. – Melbourne: Australia International Press and Publications, 1976. – 456 p.
17. University of Melbourne. School of social work. Faculty of art. Master of Social
18. Work [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – http://future_students/programs/MSW.html. – Загол. з екрану. – Мова англ.
19. Grimshaw P. L. Creating a nation / P. L. Grimshaw, M. H. Lake. – Ringwood, Vic:
20. McPhee Gribble. – 1994. – 268 p.
21. Higher education. Studies in Australia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – http://www.studiesinaustralia.com/higher_education.html. Загол. з екрану. – Мова англ.

Білоус І.

Науковий керівник – доц. Корміло О. М.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОЇ ОПІКИ

Постановка проблеми. Ціннісні орієнтації є загальними регуляторами людської поведінки та виявляються абсолютно в усіх сферах діяльності. Практично неможливим є всебічно охарактеризувати будь-який феномен суспільного чи індивідуального життя людини, не звертаючись до проблеми цінностей і ціннісних орієнтацій. Тому ціннісну проблематику широко подано та розкрито у науковій літературі: від дослідження сутності самих понять “цінність”,